

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

2ο ΤΟΜΟΣ

ΒΟΗΘΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΜΙΚΡΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ – ΘΕΩΡΙΑ. ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

	Σελίδα
ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Μέλλου Ελένη	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Παιδί και Γλώσσα	
Γκενάκου Ζωή, Η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού και η λαϊκή παράδοση. Ένα πειραματικό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Κρήτης	21
Κουλουμπή-Παπαετροπούλου Κούλα, Η τέχνη της αφήγησης στο σχολείο	35
Νάκου Αλεξάνδρα, Δημιουργία μαθητικής εφημερίδας στο Νηπιαγωγείο	42
Πάππος Απόστολος & Βουργουτζή Νίκη, Δημιουργία λεξικού και εφημερίδας στο Νηπιαγωγείο	51
Πελασγός Στέλιος, Προφορικός λόγος και πολλαπλή νοημοσύνη	63
Στελλάκης Νεκτάριος & Αποστόλου Ζωή, Η γωνιά της βιβλιοθήκης στην προσχολική τάξη: ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας της	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Παιδί και Θετικές Επιστήμες (Μαθηματικά και Φυσικές Επιστήμες)	
Κασιμάτη Κατερίνα, Μαθηματικές έννοιες στην προσχολική ηλικία	87
Νικηφορίδου Ζωή, Προτεινόμενες δραστηριότητες με πινακάκια, γραφήματα και έννοιες της Στατιστικής στο Νηπιαγωγείο	95
Παναγάκος Γιάννης, Η διδασκαλία του χρόνου στο Νηπιαγωγείο	103
Πελασγός Στέλιος, Αφήγηση, πολλαπλή νοημοσύνη και διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στην Προσχολική Εκπαίδευση	108
Τσαραβόπουλος Άρης, Προσέγγιση του τρόπου διδασκαλίας στα μικρά παιδιά του ιστορικού χρόνου και των υλικών του τεκμηρίων (των αρχαιολογικών αντικειμένων)	115
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Παιδί και Έκφραση	
Εικαστική έκφραση	
Λαμπίτση Βασιλική, Το εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο ως πηγή εικαστικής δημιουργίας και γνώσης	123
Κάντζου Νίκη, Μουσειακή εκπαίδευση: τα αγάλματα ... είναι στο μουσείο	129
Καπόρη Δήμητρα, Προσέγγιση έργων τέχνης από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	139
Θεατρική έκφραση	
Κουρετζής Λάκης, Θεατρική αγωγή στο Νηπιαγωγείο και η δια του θεάτρου παιδεία	152
Μέλλου Ελένη, Η αξία του θεατρικού παιχνιδιού (ελεύθερου ή κατευθυνόμενου/διδασκόμενου) στο Νηπιαγωγείο	161
Σπαθάρη Χαριτωμένη, Ο Καραγκιόζης του Σπαθάρη στο Νηπιαγωγείο	171
Μουσική και Σωματική έκφραση	
Αγαλιανού Ολυμπία, Η μουσικοκινητική αγωγή στο Νηπιαγωγείο	188
Κοντογιάννης Ιωάννης & Παπαγεωργίου Σταματίνα, Ο Παραδοσιακός χορός στο Νηπιαγωγείο	199
Σκαφίδα Φωτεινή, Αρχές προγραμμάτων ψυχοκινητικής ανάπτυξης στο Νηπιαγωγείο: παραδείγματα ασκήσεων και παιχνιδιών	208

Η ΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ

Στελλάκης Νεκτάριος
Λέκτορας, ΤΕΕΑΠΗ, Παν. Πατρών
nekstel@upatras.gr
Αποστόλου Ζωή
νηπιαγωγός (ΜΔΕ), υποψήφια Διδάκτωρ ΤΕΕΑΠΗ, Παν. Πατρών

Περίληψη: Ένα από τα ζητήματα που εγείρουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο κατά την έναρξη της σχολικής περιόδου όσο και κατά τη διάρκειά της και απασχολούν αρκετές/ούς συναδέλφους/ισσες νηπιαγωγούς αφορά στην οργάνωση της γωνιάς της βιβλιοθήκης στο Νηπιαγωγείο. Παρά τις προτάσεις τόσο του ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο όσο και του Οδηγού Νηπιαγωγού για το πώς πρέπει να οργανώνεται και να λειτουργεί η βιβλιοθήκη στο Νηπιαγωγείο η κατάσταση που παρατηρείται σε αρκετά Νηπιαγωγεία δε φαίνεται να είναι η επιθυμητή. Σε πρόσφατη έρευνά μας (Παραμυθιάτου & Στελλάκης, 2008) με δείγμα από δύο διαφορετικές περιοχές της χώρας μας, την Πάτρα και τις Κυκλάδες, φάνηκε ότι για διάφορους λόγους οι παραπάνω προτάσεις δεν υιοθετούνται στην πράξη και μάλιστα σε ανησυχητική έκταση. Παρόμοια αποτελέσματα έδειξε και η έρευνα της Μαντζουράτου (2010) με δείγμα διακόσια Νηπιαγωγεία στη Δυτική Ελλάδα. Η έλλειψη χώρου, ιδίως για τα Νηπιαγωγεία που στεγάζονται σε νοικιασμένα ιδιωτικά κτήρια, στην πλειοψηφία τους ακατάλληλα, και η μη επαρκής χρηματοδότηση μπορούν εν μέρει να εξηγήσουν την κατάσταση αυτή, η οποία οδηγεί, ανάμεσα σε άλλα, στη δραματική υποβάθμιση του Νηπιαγωγείου, το οποίο αποτελεί τη βάση της εκπαίδευσης. Κατά τη γνώμη μας η έλλειψη επιμόρφωσης των νηπιαγωγών για τη συμβολή της βιβλιοθήκης στην ενίσχυση του φυσικού γραμματισμού και τη μετάβαση των παιδιών στο σχολικό γραμματισμό (Hasan, 1996) είναι ένας από τους βασικότερους λόγους για να εξηγηθεί η υποβάθμιση της γωνιάς της βιβλιοθήκης στην τρέχουσα εκπαιδευτική πραγματικότητα της προσχολικής αγωγής, στην οποία φαίνεται να υπερισχύουν προσεγγίσεις που εστιάζουν στη διδασκαλία του κώδικα (Κονδύλη & Στελλάκης, 2006) αγνοώντας τις όψεις εκείνες του γραμματισμού που συνδέονται με την εξοικείωση του παιδιού με το γραπτό λόγο, όπως ο εκτενής λόγος (extended discourse) και το πλούσιο λεξιλόγιο (Dickinson & Tabors, 2001). Στο αναλυτικό πρόγραμμα (ΔΕΠΠΣ, 2003) ορίζεται ως σκοπός της γλώσσας στο Νηπιαγωγείο η εξοικείωση του παιδιού με εκφάνσεις της γλώσσας που έχουν σχέση με το γραπτό λόγο και συνδέεται η έλλειψη της εξοικείωσης αυτής με την μετέπειτα σχολική αποτυχία και μάλιστα για τα παιδιά που προέρχονται από μη προνομιούχα κοινωνικά και παιδαγωγικά περιβάλλοντα. Παρότι δεν αναφέρεται με σαφήνεια είναι εύλογο να υποθέσει κανείς ότι το ΔΕΠΠΣ προσεγγίζει το γραμματισμό ως μια διαδικασία κατάκτησης των υψηλότερων μορφών της γλώσσας που χρησιμοποιούνται στο γραπτό λόγο (Halliday, 1996) και θέτει ως βασικό στόχο τη μετάβαση των παιδιών στον «επεξεργασμένο» γλωσσικό κώδικα (Bernstein, 1990, 1991). Αν η επιχειρηματολογία μας αυτή ευσταθεί τότε σκοπός του Νηπιαγωγείου είναι η διαρκής παροχή ευκαιριών εμπλοκής του νηπίου σε αναγνωστικά γεγονότα (Γιαννικοπούλου, 2002). Για το λόγο αυτό η βιβλιοθήκη αναδεικνύεται σε προνομιακό χώρο και δεν μπορεί παρά να κατέχει εξέχουσα θέση τόσο στο χώρο όσο και στο χρόνο των ποικίλων δραστηριοτήτων μας, παρότι έντυπο υλικό καλό είναι να βρίσκεται σε κάθε γωνιά του Νηπιαγωγείου (Τάφα, 2001).

Λέξεις κλειδιά: Βιβλιοθήκη, γωνιά Νηπιαγωγείου, ανάγνωση, οργάνωση βιβλιοθήκης, λειτουργία δανειστικής βιβλιοθήκης, εξοπλισμός βιβλιοθήκης, ηχητική βιβλιοθήκη

1. Η «γωνιά της βιβλιοθήκης»

Τη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα της προσχολικής αγωγής, σε συνάφεια πάντα με όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, φαίνεται να την απασχολούν και να τη στιγματίζουν μια πληθώρα ζητημάτων που επηρεάζουν αφενός το εκπαιδευτικό έργο και το καθιστούν σε αρκετές περιπτώσεις δυσλειτουργικό και αφετέρου προσανατολίζουν τη γενικότερη εκπαιδευτική

κουλτούρα σε μια τροχιά, η οποία φαίνεται να απέχει από τις ευρύτερες ευρωπαϊκές αλλά και παγκόσμιες κατευθύνσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Ένα από τα ζητήματα που απασχολούν όσους σχετίζονται με την εκπαίδευση, τόσο στο επίπεδο της χάραξης όσο και της λειτουργίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων, αφορά στο σχεδιασμό και την εύρυθμη λειτουργία των υπαρχόντων χώρων που διατίθενται για τη στέγαση σχολικών κτηρίων. Ειδικότερα, και σε ό,τι μας αφορά, τα σύγχρονα ελληνικά Νηπιαγωγεία φαίνεται να ακολουθούν τις τάσεις και πρακτικές παλιότερων εποχών και προγραμμάτων, παρά την εισαγωγή νέων αναλυτικών προγραμμάτων και την υιοθέτηση σύγχρονων εκπαιδευτικών θεωριών. Η οργάνωση του χώρου αν και φαίνεται να αποτελεί ένα από τα ζητήματα που απασχολούν τους/τις νηπιαγωγούς, ωστόσο σημειώνεται μια απογοητευτική εικόνα των σύγχρονων Νηπιαγωγείων, η οποία υποθέτουμε ότι οφείλεται κυρίως στην έλλειψη χώρου, στην ελλιπή χρηματοδότηση και στην ελλιπή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και όχι στην έλλειψη διάθεσης από μέρους τους.

Συγκεκριμένα, η οργάνωση του χώρου του Νηπιαγωγείου προσδιορίζεται από τη λειτουργία πολλών και διαφορετικών, όσον αφορά στο περιεχόμενο και τη στοχοθεσία τους, «γωνιών». Οι γωνιές αυτές δημιουργούνται και οργανώνονται από τη νηπιαγωγό σύμφωνα με τις ανάγκες της τάξης αλλά και τις προοπτικές του χώρου, σύμφωνα με τα παλαιότερα αναλυτικά προγράμματα. Σήμερα όμως, όπως προβλέπεται από το ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο και τον Οδηγό της Νηπιαγωγού, η οργάνωση του χώρου σε γωνιές αφορά μια διαδικασία που γίνεται τόσο από τη νηπιαγωγό, ως μια προεργασία πριν την έναρξη της σχολικής περιόδου, όσο και με τη συμμετοχή των παιδιών στην οργάνωση των γωνιών καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς (Σιβροπούλου, 2004). Η ενεργητική συμμετοχή των παιδιών στην οργάνωση και στον εμπλουτισμό του χώρου ενθαρρύνει αφενός την εξοικείωσή τους με αυτόν και αφετέρου τον καθιστά εξαιρετικά λειτουργικό και ελκυστικό γι' αυτά.

Στα πλαίσια λοιπόν οργάνωσης των τάξεων της προσχολικής αγωγής σε «γωνιές» από την εκπαιδευτικό σε συνεργασία με τα παιδιά εντάσσεται και το ζήτημα της οργάνωσης της «γωνιάς της βιβλιοθήκης», καθώς σύμφωνα με τον Οδηγό Νηπιαγωγού (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006) ο χώρος της βιβλιοθήκης αποτελεί μια από τις γωνιές που απαρτίζουν την τάξη του Νηπιαγωγείου.

Όπως ήδη αναφέρθηκε στην εισαγωγή, η γωνιά της βιβλιοθήκης, παρ' όλες τις προτάσεις του ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο και του Οδηγού Νηπιαγωγού, δε φαίνεται να οργανώνεται έτσι ώστε να εξυπηρετεί λειτουργικά τις ανάγκες των παιδιών, αλλά ούτε να ενισχύει και να ενθαρρύνει την ανάγνωση. Κι αν αναλογιστεί κανείς τον Οδηγό Νηπιαγωγού (2006) που αναφέρει ότι «η λειτουργία της βιβλιοθήκης με τρόπο ελκυστικό για τα παιδιά τους καλλιεργεί την αγάπη για την ανάγνωση και τα μνεί σε πολιτισμικές πρακτικές που προσιδιάζουν σε εγγράμματες κοινωνίες» διαπιστώνει πόσο απέχει η σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα από τις εκπαιδευτικές αρχές και θεωρίες που υιοθέτησαν και ασπάζονται οι χαράσσοντες την εκπαιδευτική πολιτική.

Οι λόγοι που οδηγούν σε λανθασμένες πρακτικές αναφορικά με την οργάνωση της γωνιάς της βιβλιοθήκης είναι κυρίως η έλλειψη χώρου, καθώς ακόμη και σήμερα πολλά Νηπιαγωγεία στεγάζονται σε νοικιασμένα ιδιωτικά κτήρια και η πλειοψηφία τους χαρακτηρίζεται από μικρή συνολική έκταση, η έλλειψη ικανοποιητικής επιμόρφωσης, η οποία να συνάδει με τις αλλαγές που προτείνονται και υιοθετούνται στα σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα, η μη επαρκής χρηματοδότηση για την επάνδρωση και την οργάνωση των τάξεων της προσχολικής αγωγής. Αντιμέτωποι οι εκπαιδευτικοί σήμερα με τέτοια προβλήματα αδυνατούν συχνά να οργανώσουν το χώρο κατάλληλα, ώστε να δώσουν στα παιδιά τη δυνατότητα αλλά και τα κίνητρα να μνηθούν «σε πολιτισμικές πρακτικές εγγράμματων κοινωνιών».

Με γνώμονα αυτά θα γίνει μια απόπειρα στα πλαίσια της παρούσας εισήγησης να διατυπωθούν προτάσεις αναφορικά με την οργάνωση του χώρου της βιβλιοθήκης, οι οποίες απορρέουν από τις σύγχρονες εκπαιδευτικές θεωρίες για τον γραμματισμό και την ενίσχυσή του στις τάξεις της προσχολικής αγωγής και ειδικότερα λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό και τους στόχους του Νηπιαγωγείου, όπως ορίζονται από το ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο και τον Οδηγό Νηπιαγωγού.

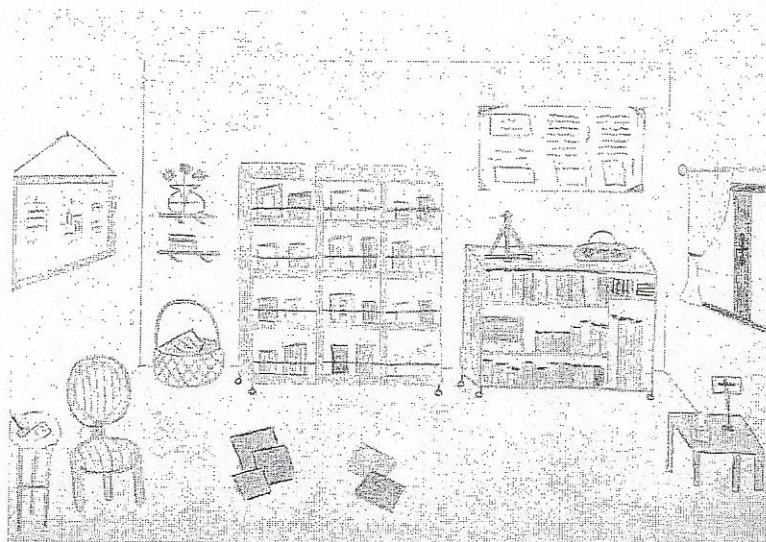
2. Ο χώρος

Λόγω της δισημίας της λέξης «βιβλιοθήκη» στα ελληνικά (έπιπλο, χώρος) θα πρέπει να γίνει σαφές πως όταν αναφερόμαστε στη «βιβλιοθήκη στο Νηπιαγωγείο» εννοούμε ένα διακριτό χώρο αφιερωμένο αποκλειστικά στην ανάγνωση. Ο χώρος αυτός οργανώνεται, όπως ήδη αναφέρθηκε, σε «γωνιά» και συγκαταλέγεται στις ήσυχες γωνιές (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006) καθώς και σε εκείνες που προτείνεται να λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006). Οι παιδαγωγοί αρχικά πρέπει να καταβάλλουν προσπάθεια να δημιουργήσουν μια όσο το δυνατόν ελκυστικότερη για τα παιδιά γωνιά και στη συνέχεια να τους δώσουν τα κίνητρα και τις ευκαιρίες να προβούν και τα ίδια στην αναδιαμόρφωσή της με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξυπηρετεί τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους. Οι χώροι ανάγνωσης, λοιπόν, διαμορφώνονται από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές από κοινού, αφήνοντας τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους να δράσουν. Στα πλαίσια διαμόρφωσης της γωνιάς περιλαμβάνεται και η από κοινού οριοθέτηση των κανόνων χρήσης και συντήρησης του χώρου και του υλικού του, καθώς η γωνιά αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο κατά τη διάρκεια του οργανωμένου από τη νηπιαγωγό προγράμματος, όσο και κατά τη διάρκεια των αυθόρμητων δραστηριοτήτων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω ο χώρος που θα καλύπτει η γωνιά της βιβλιοθήκης δεν μπορεί να είναι μικρότερος των έξι τετραγωνικών μέτρων. Ειδικότερα, οι Reutzel & Wolferberger (1996) συνιστούν ότι ο χώρος της γωνιάς της βιβλιοθήκης πρέπει να είναι περίπου το 15% της συνολικής έκτασης της αίθουσας. Βεβαίως η έκταση της γωνιάς της βιβλιοθήκης υπόκειται και αυτή στους ίδιους περιορισμούς με τις υπόλοιπες γωνιές, καθώς ένας μεγάλος αριθμός των ελ-

ληνικών τάξεων προσχολικής αγωγής αντιμετωπίζουν το πρόβλημα μικρής συνολικής έκτασης.

Αναφορικά με την τοποθέτηση της γωνιάς της βιβλιοθήκης στην τάξη του Νηπιαγωγείου είναι γενικά αποδεκτό ότι πρέπει να βρίσκεται σε ένα ήσυχο και φωτεινό μέρος, μακριά από άλλες γωνιές στις οποίες τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να δραστηριοποιούνται πιο έντονα, κάνοντας κατά συνέπεια περισσότερο θόρυβο και ενδεχομένως να ενοχλούν όσα ασχολούνται με την ανάγνωση. Η γωνιά αυτή λοιπόν πρέπει να εξασφαλίζει ησυχία στα παιδιά

Στην εικ. 1 αποτυπώνεται ένας τρόπος οργάνωσης της γωνιάς της βιβλιοθήκης στο χώρο του Νηπιαγωγείου όπως τον «φαντάστηκε» η φοιτήτρια του ΤΕΕΑΠΗ του Παν. Πατρών, Αντωνοπούλου Ειρήνη, η οποία είχε παρακολουθήσει σχετικά με το θέμα μαθήματα.

που την επιλέγουν, αλλά και να είναι ιδιαίτερα ελκυστική και όμορφα οργανωμένη, ώστε να προσελκύσει τα παιδιά.

Για την καλύτερη οριοθέτηση της γωνιάς της βιβλιοθήκης και την εξασφάλιση της απαιτούμενης ησυχίας συνίσταται ο χώρος να καλύπτεται με μοκέτα, στην οποία τα παιδιά θα μπορούν να κάθονται και να διαβάζουν νιώθοντας άνετα και οικεία στο χώρο.

3. Ο εξοπλισμός

Για την αποτελεσματική λειτουργία της γωνιάς της βιβλιοθήκης στο Νηπιαγωγείο σημαντικό ρόλο παίζει ο εξοπλισμός του χώρου, ο οποίος πρέπει να χαρακτηρίζεται από ποικιλία, έτσι ώστε να προσελκύει το ενδιαφέρον και την προσοχή των παιδιών. Γνωρίζοντας ότι η πλειοψηφία των Νηπιαγωγείων διαθέτει την τρίφυλλη φορητή βιβλιοθήκη του ΟΣΚ, στην οποία τα βιβλία είναι τοποθετημένα στα ράφια με εμφανή το εξώφυλλό τους και αν αναλογιστεί κανείς τον αριθμό των βιβλίων που πρέπει να φιλοξενούνται στο χώρο, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι αυτού του τύπου η βιβλιοθήκη δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής. Γι' αυτό το λόγο κρίνουμε ότι θα πρέπει να υπάρχει οπωσδήποτε και ένα άλλο επιπλέον έπιπλο για την τοποθέτηση και ταξινόμηση των βιβλίων κατάλληλο για χρήση από τα ίδια τα παιδιά. Το έπιπλο αυτό θα πρέπει, δηλαδή, να επιτρέπει την άμεση πρόσβαση των βιβλίων από τα παιδιά, συνεπώς το ιδανικό του ύψος είναι γύρω στο ένα μέτρο.

Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρχει κάποιο καλάθι ή κουτί για την τοποθέτηση περιοδικών, φυλλαδίων που σχετίζονται με συγγραφείς ή βιβλία, καταλόγους εκδοτικών οίκων και σχετικό έντυπο υλικό. Ένας βιβλιοστάτης τοποθετημένος πάνω στο έπιπλο της βιβλιοθήκης σε περίπτωση που είναι μικρού μεγέθους ή δίπλα από αυτή, αν είναι σε μέγεθος αναλογίου, μπορεί να ενισχύσει τις αναγνωστικές εμπειρίες των παιδιών, καθώς θα παρέχει την ευκαιρία και τα κίνητρα να φυλλομετρείται από τα παιδιά το βιβλίο που πρόκειται να αναγνωστεί ή αναγνώστηκε την προηγούμενη ημέρα.

Σε ένα μικρό τραπεζάκι καλό είναι να φιλοξενείται το «νοσοκομείο των βιβλίων», δηλαδή ο χώρος όπου ο/η νηπιαγωγός σε συνεργασία με τα παιδιά επαναφέρουν τα βιβλία που σκίστηκαν ή αποκολλήθηκαν από το σκληρό τους εξώφυλλο στην προηγούμενη κατάστασή τους. Στο τραπεζάκι αυτό μπορεί να τοποθετείται και ο φάκελος καταγραφής - δανεισμού των βιβλίων που τα παιδιά δανείζονται σε περίπτωση που λειτουργεί και δανειστική βιβλιοθήκη.

Συνήθως στη γωνιά της βιβλιοθήκης τοποθετείται και η «καρέκλα του συγγραφέα ή αναγνώστη» (Σιβροπούλου, 2004). Πρόκειται για μια καρέκλα ή πολυθρόνα στην οποία κάθεται είτε ένα παιδί είτε ένας ενήλικας (νηπιαγωγός, συγγραφέας, γονιός ή άλλο πρόσωπο) για να διαβάσει ένα βιβλίο στα παιδιά. Τέτοιες αναγνώσεις μπορούν να προκύψουν τόσο στα πλαίσια οργανωμένων δράσεων (π.χ. γονείς και παιδιά γίνονται συγγραφείς, παρουσιάζουν τους αγαπημένους τους συγγραφείς, προσκεκλημένοι διαβάζουν τις αγαπημένες τους ιστορίες κ.τ.λ.), όσο και κατά τη διάρκεια αυθόρμητων δράσεων στις οποίες τα παιδιά μπορεί να θελήσουν να παρουσιάσουν στους φίλους τους τις αγαπημένες τους ιστορίες και βιβλία.

Στη γωνιά της βιβλιοθήκης δεν πρέπει ακόμη να λείπει το μαλακό υλικό όπως μαξιλάρια, μικρά στρώματα, καναπέδες, που θα επιτρέψουν στα παιδιά να διαβάσουν καθισμένα άνετα και αναπαυτικά ατομικά ή σε μικρές ομάδες το βιβλίο του ενδιαφέροντός τους.

Αναφορικά με την κάλυψη των τοίχων του χώρου της βιβλιοθήκης καλό είναι να τοποθετούνται ταμπλό, φελλοπίνακες, πίνακες τσόχας ή μαγνητικοί πίνακες στους οποίους μπορούν να αναρτώνται εικαστικά έργα των παιδιών με τα οποία «σχολιάζουν» τα βιβλία που

διάβασαν, καθώς και αφίσες βιβλίων, ανακοινώσεις βιβλιοπαρουσιάσεων ή άλλων γεγονότων που σχετίζονται με το χώρο (βλ. εικ. 1).

4. Η συλλογή των βιβλίων

Στο υποκεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με τη συλλογή των βιβλίων που φιλοξενούνται στη γωνιά της βιβλιοθήκης και είναι άμεσα προσβάσιμα από τα παιδιά, δηλαδή να μπορούν να φτάσουν έως και τα ψηλότερα τοποθετημένα βιβλία χωρίς τη βοήθεια του/της νηπιαγωγού. Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν αναφερόμαστε στα βιβλία που υπάρχουν σε άλλους χώρους, όπως στο γραφείο της διεύθυνσης ή στη βιβλιοθήκη της νηπιαγωγού.

Ο αριθμός των βιβλίων που θα πρέπει να υπάρχουν στη γωνιά της βιβλιοθήκης κυμαίνεται από 90 έως 500 βιβλία (Reutzel & Wolfersberger, 1996) ή 5 – 8 βιβλία ανά μαθητή (Μοριτω, Stricland & Woo, 1998). Είναι γεγονός πάντως ότι οι αριθμοί αυτοί φαντάζουν κυριολεκτικά εξωπραγματικοί για τα ελληνικά δεδομένα. Ωστόσο θα πρέπει να αναφέρονται για να γίνεται κατανοητό το εύρος και η ποικιλία των βιβλίων που πρέπει να περιλαμβάνει η βιβλιοθήκη.

Συνήθως η συλλογή των βιβλίων που εκτίθενται στη γωνιά της βιβλιοθήκης αν και θα έπρεπε να χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλομορφία ως προς το είδος, ως προς τη μορφή και ως προς το περιεχόμενο (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006) εντούτοις περιορίζεται αποκλειστικά σε λογοτεχνικά βιβλία και σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα αφηγηματικά.

Ως προς το είδος τους τα βιβλία που πρέπει να περιλαμβάνει η γωνιά της βιβλιοθήκης είναι τα βιβλία με πεζά κείμενα, με ποιήματα, με τραγούδια, κόμικς, κ.ά.. Πρέπει να υπάρχει αυτή η ποικιλομορφία, ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες όλων των παιδιών οι οποίες διαφέρουν τόσο από παιδί σε παιδί όσο και ανάλογα με την εποχή, την ημέρα, την ώρα που κάποιο παιδί θα επιλέξει ένα βιβλίο. Παρόλα αυτά όλα τα βιβλία πρέπει να είναι καλαίσθητα με αυστηρά κριτήρια επιλεγμένα όσον αφορά στην εικονογράφηση αλλά και την έκδοσή τους. Η αναλογία κειμένου – εικόνας να είναι κατάλληλη για τα παιδιά αυτής της ηλικίας, δηλαδή περιορισμένη έκταση του κειμένου και μεγαλύτερη έμφαση στην εικονογράφηση.

Ως προς τη μορφή είναι τα βιβλία με σκληρό ή μαλακό εξώφυλλο και ως προς το μέγεθος τα μεγάλα και τα μικρά βιβλία. Τα βιβλία με σκληρό εξώφυλλο συνήθως επιλέγονται από τα μικρότερα παιδιά ενώ τα μεγάλα βιβλία (διαστάσεις πολύ μεγαλύτερες από τα συνηθισμένα βιβλία του εμπορίου) μπορούν να προσελκύσουν το έντονο ενδιαφέρον της ολομέλειας των παιδιών της τάξης και παρέχουν τη δυνατότητα να ασχοληθούν όλα μαζί με αυτό στα πλαίσια ομαδικών αναγνώσεων (Τάφα, 2001).

Αναφορικά με το περιεχόμενο των βιβλίων θα πρέπει να τονιστεί με ιδιαίτερη έμφαση η σημασία της συμπερίληψης στη βιβλιοθήκη βιβλίων γνώσεων, βιβλίων που περιλαμβάνουν πληροφορίες (Larkin – Lieffers, 2007) μαζί με τα βιβλία της παιδικής λογοτεχνίας (παραμύθια, ποίηση, τραγούδια, λαχίσματα, γλωσσοδέτες, ανίγματα, κ.ά.).

Τα βιβλία πληροφοριών και γνώσεων που απευθύνονται σε παιδιά είναι απαραίτητα σε μια βιβλιοθήκη Νηπιαγωγείου καθώς παρέχουν αντικειμενικές πληροφορίες συνήθως από το χώρο των κοινωνικών και φυσικών επιστημών. Σε αντίθεση με τα αφηγηματικά βιβλία περιλαμβάνουν πληροφορίες για πραγματικά πράγματα και καταστάσεις. Διαφέρουν επίσης από τα αφηγηματικά τόσο ως προς την εικονογράφηση, όσο και κυρίως ως προς τη γλώσσα. Τα μεν αφηγηματικά κείμενα βασίζονται στη διάταξη της εμπειρίας με βάση το χρόνο και το χώρο και είναι βασισμένα στη δράση ενώ σε αντίθεση τα πληροφοριακά κείμενα στηρίζονται στη λογική και τη σταθερότητα των σχέσεων και χρησιμοποιούν αφηρημένες τυπικές έννοιες (Bruner, 1986). Τα βιβλία γνώσεων

παρέχουν με άλλα λόγια τη δυνατότητα οργάνωσης της πληροφορίας με τρόπο διαφορετικό από τα αφηγηματικά. Η εξοικείωση λοιπόν των παιδιών με τη γλώσσα των βιβλίων πληροφοριών, το ειδικό λεξιλόγιο και τα ειδικά γλωσσικά μέσα που περιλαμβάνονται σε αυτά όχι μόνο δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται αλλά να ενισχύεται (Duke & Kays, 1998, Richgel, 2002, Tower, 2002). Ένας επιπλέον λόγος που καθιστά απαραίτητη την συμπερίληψη βιβλίων πληροφοριών στη γωνιά της βιβλιοθήκης είναι η προτίμηση που φαίνεται να δείχνουν τα αγόρια σε αυτού του είδους τα βιβλία (Chapman, Filipenko, McTavish & Shapiro, 2007) καθώς και οι ευκαιρίες που παρέχουν να αναδυθούν πιθανά σχέδια εργασίας μέσα από εκτεταμένες συζητήσεις.

Αποτελεί κοινό τόπο βέβαια ότι η πλειοψηφία των βιβλίων που υπάρχουν σε μια βιβλιοθήκη Νηπιαγωγείου ανήκει στα λογοτεχνικά βιβλία, δηλαδή παραμύθια κλασικά και σύγχρονα, ποίηση, κ.ά.. Αυτά συμβάλλουν στην καλλιέργεια της φιλιανγνωσίας σκοπός της οποίας όπως ορίζεται από το ΕΚΕΒΙ είναι «η εξοικείωση του μικρού μαθητή με το βιβλίο και την ανάγνωση και η σταδιακή εδραίωση μιας φιλικής σχέσης του με το λογοτεχνικό βιβλίο. Αυτή η σχέση θα το βοηθήσει να αναπτύξει την κριτική και δημιουργική του σκέψη, να δραστηριοποιήσει τη φαντασία του και την εφευρετικότητά του, να εμπλουτίσει την αισθητική του καλλιέργεια, να δοκιμάσει τα συναισθήματά του αναπτύσσοντας έτσι τη συναισθηματική του νοημοσύνη, να καλλιεργήσει τη γλωσσική του έκφραση με έμμεσο και βιωματικό τρόπο, και εν κατακλείδι να συγκροτήσει ολόπλευρα την προσωπικότητά του» (ΕΚΕΒΙ, 2010). Οι σκοποί αυτοί επιτυγχάνονται τόσο με τη συζήτηση που συνοδεύει την ανάγνωση των λογοτεχνικών κειμένων, όσο και με τις δραστηριότητες που συχνά προκύπτουν από τέτοιες αναγνώσεις συμβάλλοντας στη συνολική ανάπτυξη των παιδιών. Ενδεικτικά κάποιες δραστηριότητες που ακολουθούν την ανάγνωση είναι η ζωγραφική ή κατασκευή σχετική με το βιβλίο, αναδίγηση, ανατροπή, εμπλουτισμός της ιστορίας, αντιστροφή χαρακτήρων, σύνδεση με άλλη ιστορία, μαγνητοφώνηση της ιστορίας με ηχητικά εφέ και μουσική επένδυση, αναπαραγωγή της ιστορίας με παντομίμα, δραματοποίηση μέρους ή όλης της ιστορίας, ανακατασκευή του εξωφύλλου, αναδιαμόρφωση του τίτλου, των ηρώων, δημιουργίας της ιστορίας ως κόμικς, κ.ά. (ΕΚΕΒΙ, 2010). Μέσα από τις αναγνώσεις αλλά και με τις δράσεις που ακολουθούν τα παιδιά επικοινωνούν, συνεργάζονται, αποκρυσταλλώνουν στάσεις και αντιλήψεις και διαμορφώνουν προσωπικότητες υιοθετώντας ή απορρίπτοντας ηθικές και κοινωνικές αξίες.

Συχνά δράσεις είτε στα πλαίσια ανάγνωσης λογοτεχνικών κειμένων είτε άλλων ενασχολήσεων οδηγούν στη δημιουργία αυτοσχέδιων από τα παιδιά βιβλίων (αφηγηματικά κείμενα, βιβλία πληροφοριών, κ.ά.), ενώ άλλες ωθούν τα παιδιά να φέρουν στην τάξη τα δικά τους αγαπημένα βιβλία (ελληνικά και ξένα). Τόσο τα αυτοσχέδια όσο και τα αγαπημένα βιβλία η νηπιαγωγός καλό είναι να παροτρύνει τα παιδιά να τα τοποθετούν στη γωνιά της βιβλιοθήκης, έτσι ώστε να διατίθενται προς ατομική χρήση αλλά και ομαδικές αναγνώσεις.

Για όλους αυτούς τους λόγους η νηπιαγωγός πρέπει να φροντίζει να ανανεώνει συχνά τα βιβλία της βιβλιοθήκης, ώστε να διατηρείται το ενδιαφέρον των παιδιών αμείωτο, αλλά και να τα παροτρύνει, δίνοντάς τους τις ανάλογες ευκαιρίες να ανανεώνουν τα ίδια, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και τη θεματική ενότητα που πραγματεύονται στην τάξη, τα υπάρχοντα στα ράφια βιβλίων.

5. Ηχητική βιβλιοθήκη

Στον «Οδηγό Νηπιαγωγού» προτείνεται να περιλαμβάνεται στη γωνιά της βιβλιοθήκης και η ηχητική βιβλιοθήκη (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006), καθώς διαμέσου αυτής επιτυγχάνεται ένας διαφορετικός τρόπος ανάγνωσης. Ως ηχητική βιβλιοθήκη ορίζεται ο ειδικός εξοπλισμός που επιτρέπει στα παιδιά να ακούσουν από ψηφιακό δίσκο ακτίνας (CD) ή κασέτα

το βιβλίο της αρεσκείας τους, ενώ ταυτόχρονα το διαβάζουν από την έντυπη έκδοσή του. Για το λόγο αυτό στη γωνιά της βιβλιοθήκης θα πρέπει να υπάρχουν φορητά CD players με ακουστικά στη χρήση των οποίων θα πρέπει να έχουν εξοικειωθεί τα παιδιά και σε ειδικό ράφι τα CDs των ηχογραφημένων βιβλίων. Τα ηχογραφημένα βιβλία συνήθως είναι κάποια κλασικά παραμύθια, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η δημιουργία αυτοσχέδιων ηχογραφημένων παραμυθιών. Τα παιδιά μπορούν τα ίδια με τη βοήθεια της νηπιαγωγού να ηχογραφήσουν κάποιο αγαπημένο τους παραμύθι, καθώς και να διηγηθούν αυτοσχέδια παραμύθια που προέκυψαν από κάποιες άλλες δράσεις. Γονείς, εκπαιδευτικοί, μεγαλύτερα παιδιά και άλλοι ενήλικες, εξωτερικοί συνεργάτες μπορούν κατά τον ίδιο τρόπο να ηχογραφήσουν τις δικές τους κλασικές αλλά και πρωτότυπες ιστορίες τις οποίες να ζητήσουν στη συνέχεια από τα παιδιά να τις εικονογραφήσουν. Έτσι τα προϊόντα της ηχογράφησης τοποθετούνται στην ηχητική βιβλιοθήκη, ενώ οι εικονογραφήσεις των παιδιών παίρνουν τη θέση τους στα ράφια της βιβλιοθήκης, ώστε τα παιδιά να μπορούν στη συνέχεια να προβούν σε πολλαπλές διαφορετικές αναγνώσεις των αφηγηματικών αυτών κειμένων. Η ηχογράφηση ιστοριών τόσο από τα ίδια τα παιδιά όσο και από άλλους ενήλικες είναι μια διαδικασία που τα ενθουσιάζει και διατηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον τους, καθώς βιώνουν συναισθήματα έντονης δημιουργικής διάθεσης, επικοινωνίας και συνεργασίας. Έρχονται σε άμεση επαφή με ακουστικά μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας και εξοικειώνονται στη χρήση τους για να παράγουν κάτι που τα ίδια θα μπορούν ανά πάσα στιγμή να χρησιμοποιούν ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους. Επιπροσθέτως και κυρίως όμως ενισχύεται και ενθαρρύνεται σημαντικά μέσα από τέτοιου είδους ηχογραφήσεις η προφορική έκφραση των παιδιών που αφηγούνται αλλά και όλων των υπόλοιπων καθώς μετά την ηχογράφηση και την ακρόαση μιας ιστορίας ακολουθεί συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων αναφορικά με το θέμα της ιστορίας.

Μια πρώτη έρευνα ωστόσο στην ελληνική αγορά αναφορικά με τις ηχογραφήσεις παιδικών αφηγηματικών κειμένων έδειξε ότι είναι πολύ λίγες τέτοιου είδους απόπειρες και για το λόγο αυτό θα θέλαμε να αναφέρουμε κάποιες αξιόλογες προσπάθειες συναδέλφων νηπιαγωγών, οι οποίες με δική τους πρωτοβουλία ηχογράφησαν οι ίδιες ή παρότρυναν γονείς ή θεατρικές ομάδες να ηχογραφήσουν ψηφιακά αναγνώσεις παιδικών βιβλίων, τα οποία με στοιχειώδη επεξεργασία στον υπολογιστή καταγράφηκαν σε CD και τοποθετήθηκαν στο εσωτερικό οπισθόφυλλο του βιβλίου σε διαφανή θήκη.

6. Δανειστική βιβλιοθήκη

Το ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο πραγματεύεται τη μαθησιακή περιοχή της γλώσσας ως ένα σημαντικό γνωστικό αντικείμενο, καθώς η γλώσσα και η γνώση οικοδομούνται σταδιακά μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα. Γι' αυτό αναφορικά με τις ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι τα παιδιά μπορούν για την ενίσχυση της **προφορικής επικοινωνίας (ομιλία και ακρόαση)** στο πλαίσιο διαμόρφωσης επικοινωνιακών καταστάσεων να παίρνουν το λόγο για να «αφηγούνται και να διηγούνται». Συγκεκριμένα το ΔΕΠΠΣ, προτείνοντας ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες για την ενθάρρυνση της προφορικής έκφρασης, αναφέρει, ότι τα παιδιά μπορούν «να αφηγούνται ένα παραμύθι...παροτρύνονται να συσχετίζουν τις ιστορίες που ακούν με τη δική τους ζωή και τις δικές τους εμπειρίες...παροτρύνονται να συνθέτουν ιστορίες με ή χωρίς καθοδήγηση και περιορισμούς».

Όσον αφορά στην **ανάγνωση** και ειδικότερα τις ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν αναφορικά με αυτήν τα παιδιά μπορούν «να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη της τάξης και να κάνουν συγκεκριμένες επιλογές βιβλίων, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους ή το θέμα με το οποίο απασχολούνται κάθε φορά» (ΔΕΠΠΣ, 2003). Ενώ στη συνέχεια προτείνει κάποιες

ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες για την ανάγνωση, κάνοντας αναφορά στη χρήση της γωνιάς της βιβλιοθήκης, «η βιβλιοθήκη του Νηπιαγωγείου οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε τα παιδιά να είναι σε θέση να δανείζονται εικονογραφημένα βιβλία με παραμύθια λαϊκά και έντεχνα, μύθους, θρύλους, λαχίσματα, ποιήματα, γλωσσοδέτες, μικρά θεατρικά, αλλά και εικονογραφημένα περιοδικά και λευκώματα καθώς και βιβλία ή έντυπα εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα που απευθύνονται στις μικρές ηλικίες και τα οποία μπορούν να τα επιστρέφουν στη θέση τους...να εντοπίζουν τον τίτλο, το συγγραφέα και άλλα στοιχεία του βιβλίου...».

Το ΔΕΙΠΠΣ ακόμη για τη **γραφή και τη γραπτή έκφραση** των νηπίων και ειδικότερα σε ό,τι αφορά στις ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν αναφέρει «να αντιγράφουν λέξεις που εξυπηρετούν λειτουργικές ανάγκες και ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντά τους» προτείνοντας ως ενδεικτικές *διαθεματικές δραστηριότητες* «να ενθαρρύνονται να σημειώνουν, το όνομά τους ή τον τίτλο του βιβλίου που δανείστηκαν από τη βιβλιοθήκη».

Από όλα τα παραπάνω φαίνεται να προτείνεται από το ΔΕΙΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο η λειτουργία της βιβλιοθήκης ως δανειστικής. Ο θεσμός αυτός φαίνεται να εξυπηρετεί τους στόχους τόσο της προφορικής επικοινωνίας, όσο και κυρίως της ανάγνωσης και της γραφής.

Τα παιδιά μπορούν κάθε εβδομάδα (συνήθως την Παρασκευή) να δανείζονται το βιβλίο που επιθυμούν, αφού πρώτα σημειώσουν στην καρτέλα δανεισμού το όνομά τους, τον τίτλο του βιβλίου αλλά και την ημερομηνία δανεισμού.

Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία προτείνονται κάποιοι τρόποι λειτουργίας της βιβλιοθήκης ενός Νηπιαγωγείου ως δανειστικής (Τάφα, 2001). Στα πλαίσια της παρούσας εισήγησης θα παρουσιάσουμε τον τρόπο που λειτούργησε η δανειστική βιβλιοθήκη στον Ελληνογερμανικό παιδικό σταθμό «ΦΑΡΟΣ» στο Βερολίνο.

Αρχικά ενημερώθηκαν οι γονείς για τη λειτουργία με σχετική επιστολή και κλήθηκαν να συνδράμουν με οποιοδήποτε τρόπο αυτήν την προσπάθεια, ενώ τους δόθηκε και ερωτηματολόγιο που αφορά στον τρόπο που διαβάζουν με το παιδί τους ένα βιβλίο αλλά και ερωτήσεις σχετικές με το βιβλίο. Δημιουργήθηκε ένας ονομαστικός κατάλογος όλων των μαθητών – χρηστών της δανειστικής βιβλιοθήκης, ενώ στο εσωτερικό των βιβλίων τοποθετήθηκε μια καρτέλα στην οποία καταγράφονται όλοι οι χρήστες του βιβλίου (εικόνα 2), ώστε τα παιδιά που θα θελήσουν να δανειστούν το βιβλίο αργότερα να μπορούν να ρωτήσουν όσα το έχουν ήδη διαβάσει. Επίσης, με τον τρόπο αυτό γίνεται φανερό ποια από τα βιβλία συγκεντρώνουν τις προτιμήσεις των παιδιών.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΥΤΟ ΕΧΟΥΝ ΔΑΝΕΙΣΤΕΙ	
ΟΝΟΜΑ	
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

Εικόνα 2: Καρτέλα δανεισμού του κάθε βιβλίου

Κάθε παιδί συγχρόνως είχε τη δική του καρτέλα δανεισμού, την κάρτα-αναγνώστη (εικόνα 3), στην οποία κατέγραφε τον τίτλο του βιβλίου, το συγγραφέα, την ημερομηνία δανεισμού και επιστροφής για κάθε βιβλίο που δανειζόταν. Συγχρόνως με το δανεισμό κάθε βιβλίου δινόταν στο μαθητή/ρια από τον/την εκπαιδευτικό ένα ατομικό ερωτηματολόγιο (εικόνα 4).

ΚΑΡΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ «ΦΑΡΟΣ». 2009-10

Όνοματεπώνυμο:

α/α	Τίτλος βιβλίου	Συγγραφέας	Ημ/νία δανεισμού	Ημ/νία επιστροφής
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

Εικόνα 3: Κάρτα αναγνώστη

Τα παιδιά με αυτό καλούνταν να απαντήσουν με τη βοήθεια των γονέων τους σε ερωτήσεις αναφορικά με το περιεχόμενο, την εικονογράφηση, το συγγραφέα, άλλα επιμέρους στοιχεία του βιβλίου, ενώ ταυτόχρονα είχαν τη δυνατότητα να ζωγραφίσουν όσα τους εντυπωσίασαν από το βιβλίο και να προτείνουν ευρύτερες δράσεις – προεκτάσεις που κατά τη γνώμη τους προκύπτουν από αυτό. Μια τέτοιου είδους αξιολόγηση των βιβλίων από τα παιδιά ως άμεσο στόχο είχε την ενημέρωση των υπόλοιπων παιδιών της τάξης αναφορικά με την ποιότητα του βιβλίου. Ως έμμεσος στόχος μιας τέτοιας διαδικασίας θα μπορούσε να θεωρηθεί η ενημέρωση της νηπιαγωγού για τα βιβλία, ώστε να βελτιώσει και να «επανανατροφοδοτήσει» τη βιβλιοθήκη με άλλα βιβλία για τα οποία έκρινε ότι τα παιδιά θα έδειχναν μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

Ένας άλλος τρόπος εντοπισμού των προτιμήσεων των παιδιών υπήρξε η καρτέλα κίνησης δανεισμού των βιβλίων που είχε σε αρχείο excel η νηπιαγωγός. Σε αυτή σημείωνε τα ονόματα των παιδιών που δανείζονταν κάθε βιβλίο, καταγράφοντας έτσι τη συχνότητα δανεισμού του, ενώ συγχρόνως είχε τη δυνατότητα να εντοπίσει ποια βιβλία συγκέντρωναν τις προτιμήσεις των παιδιών, αλλά και να δει τόσο μέσα από την καρτέλα κίνησης όσο και από τις καρτέλες δανεισμού των παιδιών για κάθε παιδί μεμονωμένα τις επιλογές του. Αυτά αποτελούσαν λοιπόν άλλον έναν τρόπο για τη νηπιαγωγό ώστε να μπορεί να γνωρίσει καλύτερα τα παιδιά της τάξης της.

Ο θεσμός της δανειστικής βιβλιοθήκης στο Νηπιαγωγείο εξυπηρετεί βέβαια και κάποιους άλλους σκοπούς, εκτός από όσα προαναφέρθηκαν. Αφενός μνεί τα παιδιά σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, όπως σεβασμός και φροντίδα πραγμάτων που δε μας ανήκουν αλλά μπορούμε να δανειζόμαστε και να χρησιμοποιούμε, υπευθυνότητα, σχέσεις συναλλαγής, ανάληψη ευθυνών, μαθαίνουν να περιμένουν τη σειρά τους (όταν περιμένουν κάποιο ήδη δανεισμένο βιβλίο), σέβονται τις επιλογές και τις προτιμήσεις των άλλων, μαθαίνουν να λαμβάνουν υπόψη τους τις εκτιμήσεις και τις αξιολογήσεις των άλλων παιδιών αναφορικά με κάποιο βιβλίο και μοιράζονται στη συνέχεια με τους συμμαθητές τους και τις δικές τους κρίσεις αναφορικά με κάποιο βιβλίο, κ.ά..

Ένας άλλος τρόπος εντοπισμού των προτιμήσεων των παιδιών υπήρξε η καρτέλα κίνησης δανεισμού των βιβλίων που είχε σε αρχείο excel η νηπιαγωγός. Σε αυτή σημείωνε τα ονόματα των παιδιών που δανείζονταν κάθε βιβλίο, καταγράφοντας έτσι τη συχνότητα δανεισμού του, ενώ συγχρόνως είχε τη δυνατότητα να εντοπίσει ποια βιβλία συγκέντρωναν τις προτιμήσεις των παιδιών, αλλά και να δει τόσο μέσα από την καρτέλα κίνησης όσο και από τις καρτέλες δανεισμού των παιδιών για κάθε παιδί μεμονωμένα τις επιλογές του. Αυτά αποτελούσαν λοιπόν άλλον έναν τρόπο για τη νηπιαγωγό ώστε να μπορεί να γνωρίσει καλύτερα τα παιδιά της τάξης της.

Όνομα: _____

Επώνυμο: _____

Ημερομηνία: _____

Τίτλος βιβλίου: _____

Όνομα συγγραφέα: _____

Με ποιον διάβασες το βιβλίο; _____

Αν θέλεις μπορείς να ζωγραφίσεις κάτι σχετικό με το περιεχόμενο του βιβλίου.

Η γνώμη σου μετράει. Κύκλωσε τις απαντήσεις που σε εκφράζουν και συμπλήρωσε με τη βοήθεια των γονέων σου τις υπόλοιπες. Οι απαντήσεις σου θα βοηθήσουν τους συμμαθητές σου στην επιλογή τους.

Σου άρεσε το βιβλίο;	NAI	OXI
Θα ήθελες να διαβάσεις άλλα βιβλία του ίδιου συγγραφέα;	NAI	OXI
Θα έκανες δώρο αυτό το βιβλίο σε κάποιον/α φίλο/η σου;	NAI	OXI
Θα ήθελες να διαβάσουμε το βιβλίο αυτό στην τάξη;	NAI	OXI

Η εικονογράφιση του βιβλίου ήταν κατά τη γνώμη σου:

Εξαιρετική   Πολύ καλή   Καλή   → Μέτρια

Υπήρξε κάτι στο βιβλίο αυτό που σε συγκίνησε ή σου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση;

Έμαθες κάτι που δεν το ήξερες πριν; Αν «να» τι ήταν αυτό;

Αν δραματοποιούσαμε την ιστορία στην τάξη, ποιο πρόσωπο του έργου θα ήθελες να έπαιζες; Γιατί;

Υπάρχει κάτι που θα ήθελες να αλλάξεις στην ιστορία αν μπορούσες;

Εικόνα 4: Ατομικό ερωτηματολόγιο για το δανεισμό κάθε βιβλίου

Ο θεσμός της δανειστικής βιβλιοθήκης στο Νηπιαγωγείο εξυπηρετεί βέβαια και κάποιους άλλους σκοπούς, εκτός από όσα προαναφέρθηκαν. Αφενός μνεί τα παιδιά σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, όπως σεβασμός και φροντίδα πραγμάτων που δε μας ανήκουν αλλά μπορούμε να δανειζόμαστε και να χρησιμοποιούμε, υπευθυνότητα, σχέσεις συναλλαγής, ανάληψη ευθυνών, μαθαίνουν να περιμένουν τη σειρά τους (όταν περιμένουν κάποιο ήδη δανεισμένο βιβλίο), σέβονται τις επιλογές και τις προτιμήσεις των άλλων, μαθαίνουν να λαμβάνουν υπόψη τους τις εκτιμήσεις και τις αξιολογήσεις των άλλων παιδιών αναφορικά με κάποιο βιβλίο και μοιράζονται στη συνέχεια με τους συμμαθητές τους και τις δικές τους κρίσεις αναφορικά με κάποιο βιβλίο, κ.ά..

Αφετέρου, επιτυγχάνεται μια κινητοποίηση και «έμμεση» ενεργή συμμετοχή των γονέων, μεγαλύτερων αδελφών, άλλων συγγενών ή φιλικών προσώπων στη μαθησιακή διαδικασία, καθώς αυτοί θα αναγνώσουν στα παιδιά τα βιβλία και στη συνέχεια θα τα ενθαρρύνουν και θα τα βοηθήσουν στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Οι εκπαιδευτικοί καλό είναι πέρα από την επιστολή ενημέρωσης προς τους γονείς για τη λειτουργία της δανειστικής βιβλιοθήκης να κάνουν και μια συνάντηση μαζί τους ειδικά για το θέμα αυτό. Πριν την έναρξη της λειτουργίας της θα πρέπει να εξηγήσουν στους γονείς τους σκοπούς που επιτελεί αυτή η διαδικασία για τα παιδιά, τους ίδιους αλλά και την ευρύτερη μαθησιακή διαδικασία. Πρέπει ακόμη να τους εξηγήσουν αναλυτικά τον τρόπο λειτουργίας και να τους εξηγήσουν το δικό τους ρόλο στην όλη διαδικασία, ώστε να τους ενθαρρύνουν και να τους κινητοποιήσουν. Ιδανικό θα ήταν βέβαια να κληθεί και κάποιος ειδικός εξωτερικός συνεργάτης, κάποιος συγγραφέας ο οποίος πιο άμεσα θα εξηγούσε στους γονείς όλα τα παραπάνω και θα τους προέτρεπε και στη συνδιοργάνωση σχετικών δράσεων εξασφαλίζοντας την ενεργητική συμμετοχή τους (δημιουργία έκθεσης βιβλίων, επίσκεψη έκθεσης βιβλίων, επίσκεψη σε βιβλιοθήκη, «γινόμαστε όλοι συγγραφείς και δημιουργούμε βιβλία», ηχογράφηση βιβλίων από τους γονείς-παιδιά-συγγραφείς από κοινού, δημιουργία μεγάλων βιβλίων από τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς και εικονογράφηση από τα παιδιά, κ.ά.).

Η νηπιαγωγός στα πλαίσια λειτουργίας της βιβλιοθήκης ως δανειστικής έχει τη δυνατότητα να συνεργαστεί λοιπόν τόσο με τα παιδιά όσο και με τους γονείς, αλλά και με άλλους εξωτερικούς συνεργάτες και να δημιουργήσει μια κουλτούρα φιλαναγνωσίας στα παιδιά από αυτήν την πολύ μικρή ηλικία, μια κουλτούρα που θα ενδυναμώσει μια διάθεση που είναι πολύ πιθανό να τα διακρίνει σε όλη την πορεία της ζωής τους.

7. Επίλογος

Το σχολείο, πράγματι είναι ο ιδανικός χώρος για να πραγματοποιηθούν δραστηριότητες που κέντρο και αναφορά έχουν το βιβλίο. Χρειάζεται όμως μεθοδικός προγραμματισμός και σωστή οργάνωση.

Υπάρχουν όπως ήδη ειπώθηκε πολλοί τρόποι λειτουργίας της δανειστικής βιβλιοθήκης και γενικότερα οργάνωσης και διαμόρφωσης της «γωνιάς της βιβλιοθήκης» στο Νηπιαγωγείο. Ο/η κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει όποιον κρίνει κάθε φορά ως τον πλέον κατάλληλο ώστε να εξυπηρετήσει τις ανάγκες και απαιτήσεις τόσο του έμψυχου υλικού της, των παιδιών, όσο και αυτόν που προσαρμόζεται καλύτερα στις δυνατότητες του υπάρχοντος χώρου και του διαθέσιμου υλικού.

Όποιες κι αν είναι βέβαια οι επιλογές και δυνατότητες των εκπαιδευτικών σίγουρα έχουν γνώμονα την αισθητική καλλιέργεια των παιδιών, ενώ οι ίδιοι ως εμπνευστές και έμψυχες της σχολικής ομάδας συνολικά αλλά και του κάθε μαθητή ατομικά στο αέναο ταξίδι του στον κόσμο της γνώσης, θα διαμεσολαβήσουν μεταξύ του βιβλίου και του μαθητή, ενεργοποιώντας τη φιλαναγνωστική διάθεση του παιδιού. Κατά αυτόν τον τρόπο θα βοηθήσουν το μαθητή να ταξιδέψει στους δρόμους της γνώσης και της τέχνης και σταδιακά να μνηθεί στους τρόπους που η καθεμιά χρησιμοποιεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Bernstein, B., (1990), *The Structuring of Pedagogic discourse: Class, Codes and Control*, Volume IV, London: Routledge.
- Bernstein, B., (1991), *Παιδαγωγικοί Κώδικες και Κοινωνικός Έλεγχος* (Εισαγωγή, μετάφραση, σημειώσεις Ι. Σολομών), Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Bruner, J., (1986), *Actual minds, possible worlds*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Chapman, M. L., Filipenko, M. J., McTavish, M., & Shapiro, J., (2007), First graders' preferences for narrative and/or information books and perceptions of other boys' and girls' book preferences, *Canadian Journal of Education*, 30 (2), 531-553.
- Dickinson, D. & Tabors, P., (2001), *Beginning Literacy with Language: Young Children Learning at Home and School*, Baltimore: Paul H. Brooks.
- Duke, N.K., & Kays, J., (1998), "Can I say once upon a time" kindergarten children developing knowledge of information book language, *Early Childhood Research Quarterly*, 13 (2), 295-318.
- Halliday, M. A. K., (1996), Literacy and linguistics: A functional perspective, στο R. Hasan & G. Williams (Eds.), *Literacy in Society*, London: Longman.
- Hasan, R., (1996), Literacy, Everyday Talk and Society, στο R. Hasan & G. Williams (Eds.), *Literacy in Society*, 377-424, Λονδίνο: Longman.
- Larkin-Lieffers, P.A., (2007), A Question of Access: Finding Information Books for Emergent Readers, *Language and Literacy*, 9 (1), 1-35.
- Morrow, L.M., Strickland, D.S. & Woo, D.G., (1999), *Literacy Instruction in Half- and Whole-Day Kindergarten: Research to Practice*, Newark, DE: International Reading Association.
- Reutzel, D. R., & Wolfersberger, M. E., (1996), An environmental impact statement: Designing supportive literacy classrooms for young children, *Reading Horizons*, 36, 266-282.
- Richgel, D. J., (2002), Informational texts in kindergarten, *Reading Teacher*, 55 (6), 586-596.
- Tower, C., (2002), "It's a snake, you guys!" The power of text characteristics on children's responses to informational books, *Research in the Teaching of English*, 37, 55-88.
- Γιαννικοπούλου, Α., (2002), *Η γραπτή γλώσσα στο νηπιαγωγείο*, Αθήνα: Καστανιώτης.
- Δαφέρμου, Χ., Κουλούρη, Π. & Μπασαγιάννη, Ε., (2006), *Οδηγός νηπιαγωγού: Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί. Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*, Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β..
- ΔΕΠΠΣ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, **ΦΕΚ 303 και 304/13-3-2003**, τχ.Β, τόμου Α' και Β'.
- ΕΚΕΒΙ, (2010), *Σχέδιο του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) για την προώθηση και υλοποίηση της φιλαναγνωσίας στις Α' και Β' τάξεις των ολοήμερων Δημοτικών σχολείων με ενιαίο αναμορφωμένο πρόγραμμα*.
- Κονδύλη, Μ. & Στελλάκης, Ν., (2006), «Πρακτικές γραμματισμού» στην προδημοτική εκπαίδευση: Ένα πρόγραμμα, δύο προσεγγίσεις, στο Π. Παπούλια-Τζελέπη, Α. Φτερνιάτη & Κ. Θηβαίος (επιμ.), *Έρευνα και Πρακτική του Γραμματισμού στην Ελληνική Κοινωνία*, 159-180, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μαντζουράτου, Β., (2010), Η οργάνωση και η λειτουργία της γωνιάς της βιβλιοθήκης στις τάξεις προσχολικής εκπαίδευσης, *Μεταπτυχιακή εργασία*, Πάτρα: ΤΕΕΑΠΗ, Παν. Πατρών.
- Παραμυθιώτου, Μ. & Στελλάκης, Ν., (2008), Ο γραπτός λόγος στο περιβάλλον του Νηπιαγωγείου: Πρώτη καταγραφή και συζήτηση, εισήγηση στο *Συνέδριο της Μονάδας Μεθοδολογίας και Προγραμμάτων Εκπαίδευσης του ΤΕΕΑΠΗ του Παν. Πατρών*, Αθήνα: 18-20/01/2008.
- Σιβροπούλου, Ρ., (2004), *Ταξίδι στον κόσμο των εικονογραφημένων μικρών ιστοριών: Θεωρητικές και διδακτικές διαστάσεις*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Τάφα, Ε., (2001), *Ανάγνωση και Γραφή στην προσχολική εκπαίδευση*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.